

МАДАНИЯТ

№22 (157) 3.06.2021 йил

Фестиваль

Оналарга юксак эҳтиром

Она – муқаддас зот. Буюклар бешигини тебратган бу улуг зотларни ҳар қанча таърифласак оз. Улар ҳамиша эъзозимизда, ардоғимизда. Марғилонда ўтказилган “Оналарга эҳтиром” фестивалининг мақсади ҳам боласига бутун борлигини фидо қилган улуг зотларга бўлган юксак эҳтиромни кўрсатиш, фарзандлик бурчини адо этиш, уларни кадрлаш каби фазилатларни шакллантириш каби гоёларни мужассамлаштирган. Тантанали анжуманда Мадани-

ят вазири Озодбек Назарбеков айнан шу сўзларни таъкидлади. “Оналарга эҳтиром” фестивалининг якуний босқичи “Ижодкорлар боғи”да ташкил этилиб, ўз бағрига 1600 дан зиёд муътабар онахонлар ҳамда аёлларни жамлади. Фестиваль доирасида “Энг маърифатли фарзанд онаси”, “Энг яхши ҳарбийлар сулоласи онаси”, “Энг яхши шифокорлар сулоласи онаси”, “Энг яхши раҳбар она”, “Энг яхши олима она” каби 25 та

номинация бўйича вилоят миқёсида голиб бўлган оналарга мукофотлар топширилди. Тадбирнинг бадий қисми эса янада жозибали лаҳзалар билан бойиди. 80 ёшли онахон хиргойиси барчанинг олқишига сазовор бўлди. Унда Озодбек Назарбеков ва эл ардоғидаги санъаткорлар оналарни улугловчи гўзал тароналарни тухфа этишди. Фестиваль Марғилон узра порлаган ранг-баранг ва ёрқин мушаққар билан якунланди.

Бухорода унутилмас кунлар

“Ипак ва зираворлар” фестивали

Жорий йилнинг 28-29-30 май кунлари Бухоро шаҳрида XIX аънавий “Ипак ва зираворлар” фестивали ўтказилди. Ушбу анжуман Бухоро вилоят ҳокимлиги, республика “Хунарманд” уюшмаси ва Бухоро вилоят маданият бошқармаси, вилоят туризм ва спорт бошқармаси ҳамда бошқа бир қатор ташкилотлар ҳамкорлигида ташкил этилди. Давлат раҳбари ташаббуси билан фестиваль павильонларидан ишсиз, имконияти чекланган инсонларни қўллаб-қувватлаш мақсадида “Темир дафтар”, “Ешлар дафтари” ҳамда “Аёллар дафтари”га киритилган фуқароларга жойлар ажратилди. Мазкур тарихий кунга Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳридан, қўшни Тожикистон, Қирғизистон,

Афғонистон ва бошқа давлатлардан уста хунармандлар, сайёҳлик ташкилотлари мутахассислари, хорижий давлатларнинг юртимиздаги элчихоналари ҳамда халқаро ташкилотлар вакиллари таклиф қилинди. Белгиланган саналарда қадимий ва навқирон Бухоро яна бир қарра меҳмонларга кучоқ очди. Аънавий “Ипак ва зираворлар” фестивалида намойиш этилган шойи-ипак матолар, сархил зираворлар, хунармандчиликнинг ноёб дурдоналари кўзларни қамаштирди. Бир томонда фольклор жамоаларининг дилтортар тароналари, бошқа томонда қизқичи ва аскиячиларнинг кўнгилни шод айлагувчи хандалари, “Мўъжизалар қарвони”нинг юришлари юрдошларимизга ўзига хос байрам кайфияти-

ни улашди. Айниқса, Лаби-ховуз ансамбли, Пойи Калон мажмуаси, умуман эски шаҳар қисмининг ҳар бир қаричи янада файзга тўлди. Буюк ипак йўли чорраҳасида жойлашган Шариф шаҳарининг сирли манзилларини томоша қилиш, унинг бетакрор аънаваларидан баҳраманд бўлиш истагида келган сайёҳларнинг хайратини ошди. Фестиваль доирасида симфоник оркестрнинг концерт дастури ташкил этилган бўлиб, унда Бухоро ихтисослаштирилган санъат мактаби ўқувчилари ўз иқтидорларини намойиш этишди. Мақом кечалари, либослар намойиши ҳам фестивалга ўзгача шукӯҳ бағишлади. Бир сўз билан айтганда, азим Бухоро яна дунё нигоҳида. Уч кун давом этган халқаро фестивал-

Ушбу сонда

Боланинг бегонаси бўлмайди

2-саҳифада

“Мактаб – ҳаётим”: катталар ва болалар ҳақидаги фильм

4-саҳифада

Улуғ санъаткор ёди

5-саҳифада

“Юлдузли тунлар”ни соғиниб...

6-7-саҳифада

Давоми 2-саҳифада

» Абдиётга муҳрланганлар

Рақс санъати маликаси

31 май – ўзбек миллий рақс санъатининг маликаси, “Баҳор” давлат рақс ансамбли асосчиси, Ўзбекистон халқ артисти Мукаррама хоним Турғунбоева таваллуд топган кун.

“Баҳор” ансамбли ҳақида гап кетганида, кўз ўнгимизда, аввало, етук санъат дарғаси гавдаланади.

Бу инсон “Баҳор”га юртимиздаги энг яхши ҳофизларни, балетмейстер ва

бастакорларни жамлай олди. Улар билан бирга ўзбек рақсини дунёга олиб чиқди, танитди, машҳур қилди. Хар бир сахналаштирган рақсларида миллий қадрият, миллий анъаналарни намоеён этиб, уларнинг умрбоқийлигини таъминлашга муваффақ бўлди.

Мукаррама хоним Турғунбоева сахналаштирган “Тановар”, “Катта ўйин”, “Жанон”, “Пилла”, “Пахта” каби

ўзбек миллий рақслари ўзбек хореографиясининг олтин фондидан жой олди. Юзлаб шогирдлари ижросида қайта ва қайта жонланди.

Сўнмас ижод, ўлмас мероси туфайли Мукаррама хоним Турғунбоевадек устозлар санъатсевар халқимиз хотирасида абадий яшайди.

Озодбек НАЗАРБЕКОВ,
Маданият вазири

» Хушхабар

Маданият ва санъат ходимлари кунини белгиланмоқда

Олий Мажлис Сенатининг ўн бешинчи ялпи мажлисида “Ўзбекистон Республикаси маданият ва санъат ходимлари кунини белгилаш тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси қонуни муҳокама этилди.

Мамлакатимизни 2017 – 2021 йилларда ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегиясида маданият, илм-фан, адабиёт, санъат соҳаларини юксалтириш ижтимоий соҳани ривожлантиришнинг асосий йўналиши сифатида белгиланган.

Аҳоли, хусусан, ёшларнинг маданий савиясини ошириш, уларни миллий ва умумбашарий маданиятнинг энг яхши намуналаридан баҳраманд этиш, шу асосда маънавий етук, баркамол шахсларни тарбиялаш, замонавий маданият ва санъат мусассаларини барпо этиш, уларнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, театр, музика, тасвирий санъат ҳамда бошқа санъат турларини ривожлантириш, ёш истеъдод эгаларининг қобилияти ва салоҳиятини рўёбга чиқариш масалалари давлатимизнинг устувор вазифаларига айланб бормоқда.

Шу маънода “Ўзбекистон Республикаси маданият ва санъат ходимлари кунини белгилаш тўғрисида”ги Қонун Стратегияда белгиланган мақсад ва вазифалар изчил амалга оширилаётганининг яна бир тасдиғидир.

Қонун билан 15 апрель – Ўзбекистон Республикаси маданият ва санъат ходимлари кунини сифатида белгиланмоқда.

Мамлакатимизда маданият ва санъат соҳасини ривожлантириш, ўзбек миллий маданияти ва санъати нуфузини жаҳон миқёсида ошириш, ёш истеъдод эгаларининг қобилияти ва салоҳиятини рўёбга чиқариш борасида фидокорона меҳнат қилган ва юқори натижаларга эришган юрдошларимиз айнан ана шу байрам кунини “Маданият ва санъат фидокори” кўкрак нишони билан тақдирланиш кўзда тутилган.

Сенатнинг тегишли қарори қабул қилинди.

» Миллий либослар

Ўзбек тўни — ўз “тўн”им

Бугунги кунда ўзбек миллий либослари сирасига кирувчи эркаклар тўни халқимизнинг қадимги кийим турларидан бири ҳисобланади. Буни Ўзбекистон ҳудудига сақланган деворий расмлар, миниатюралардаги тасвирлардан ҳам билиш мумкин. Тўнлар қадимда муносиб хизматлар учун ёки ҳурмат эҳтиром белгиси сифатида ҳада этилган.

XVIII асрдан тўнлар Россия, Хитой, Эрон ва бошқа мамлакатларга чиқарилган. XIX асрдан Россия билан алоқаларда муҳим экспорт маҳсулотига айланган. Айниқса, Бухоронинг зарбоф, Самарқанднинг кимхоб тўнлари машҳур бўлган. Айтиш мумкинки, бу одат бугунга қадар ҳам сақланиб қолган. Бирор тўй маросимлари, юбилей ёки шунчаки миннатдорлик белгиси сифатида дунёга маълум машҳур Бухоро, Самарқанд зар чопонлари, Фарғона, Қўқоннинг банорас тўнлари ҳада учун маълум қўрилади. Шунингдек, тўнлар ўғил болаларнинг хатна ва никоҳ тўйларида миллий либос сифатида ҳам кийдирилади. Кишлоқ жойларда кўпқари, қураш мусобақалари голиблари елкасига ҳам зарбоф чопонлар ташланган.

Тўнлар уст кийим ҳисобланиб, юртимизда уларни тикиш ишлари кенг йўлга қўйилган. Зарсиз, бир хил рангли матодан тайёрланган тўнлар Ўзбекистоннинг барча ҳудудларида қундалик кийим сифатида кийилади. Бундан ташқари, тўнларни азда мотам кийимлари сифатида кийиш удуми ҳам сақланган. Тўн айрим жойларда “чопон” деб ҳам аталади.

Шу ўринда тўн тикиш техникаси хусусида қисқача тўхталсак. Тўнлар авра-астарли, узун, енгли, тик ёқали, олди очик ва тўғри бичимли

бўлади. Уларнинг ичига пахта солиб қавиландиган ва пахтасиз турлари ҳам бор. Тўғри, тик ва қия қилиб қавилади, баъзан сирма қилиб тикилади. Бунда тўннинг қавилган астари ҳар жойидан аврасига чатиб қўйилади.

Тўннинг авраси баҳмал, бекасам, кимхоб ва бошқа матолардан тайёрланиб, астарига чит ва сатин матолар ишлатилади. Тик ёқаси жуда майда қавик чоклар билан ишлангани учун қаттиқ бўлади, ёқа, енг учлари, этак атрофларида жияк тикиб хошияланади ҳамда улардан попуқчалар

чиқарилади. Этагининг икки томонида ўтириб-турганда қулайлик яратиш учун “йиртмоч”лари бўлади. Ички томони (астари)га гир айлантириб шойи ёки қора сатиндан тўрт энлик адиб тутилади. Яланг қават (авра-астарли) тўнлар аврасига зар иппар билан кашта тикиб, зардўзи тўн тайёрланади.

Ўзбекистон ҳудудига тўннинг бичими бир хил, айрим хусусиятлари (узунлиги, матонинг ранги ва безатиш усуллари) билан фарқланади, холос.

Тошкент-Фарғона тўнлари сипо (кўк, яшил, сарик, бинафша) рангли матолардан тикилади. XX аср бошларидан қора сатин ва сейлондан тайёрланган тўн кийиш урф бўлган. Ёшлар очик (сарик, бинафша, яшил, оқ, кўк, пушти, қизил) рангли йўл-йўл бекасам тўн кийишган. Бундай тўнни келин томон кўёвга совға қилиб юборган. Яна кимхобдан тикилган тўн нафис, майда қавиб тайёрлиши билан бошқаларидан фарқ қилади. XX аср охири чорагидан бекасам тўнлар билан бир қаторда чийдухоба, баҳмалдан тайёрланган тўнлар кенг тарқалди.

Бухоро тўнлари кенг ва узун, ёрқин рангли, ялтироқ, йўлли ва йирик гулли матодан тикилади. Зардўзи тўнлар амр ва унинг амалдорлигагина хос бўлиб, баҳмал, кимхоб ва бошқа матолардан фақат амр саройида тайёрланган. Ҳозир бар-

» 1 июнь – Халқаро болаларни ҳимоя қилиш кунини

Боланинг бегонаси бўлмайди

1 июнь – Халқаро болаларни ҳимоя қилиш кунини бутун дунё болалари кутаётган қувончли ва унутилмас онлардир. Бугун юртимизнинг қай гўшасига борманг, болаларга кўрсатилаётган юксак гамхўрликнинг гувоҳи бўласиз. Инсон умрининг кўрки ва мазмуни ҳам фарзанддир. Дунёда чинакам меҳр ва бегуборликни ҳам фақат болажонларнинг юз-қўзларида кўриш мумкин.

Маданият вазири Озодбек Назарбеков Сурхондарё вилоятига хизмат сафари чоғида дастлаб Термиз шаҳар 1-болалар музика ва санъат мактабида бўлиб, мавжуд шарт-шароитлар, болажонларнинг орзу-мақсадлари билан танишди.

Қувонарлиси, хар бир ўқувчининг мақсадлари, кўзлаган марралари аниқ. Уларга вазирлик томонидан музика чолғулари тортиқ этилди.

Сўнгра шаҳардаги 12-Меҳрибонлик уйи томон йўл олинди. Байрам муносабати билан болажонларга шодлик улашиш, уларнинг ўқисқ қалбларига бироз таскин бағишлаш умидида дилдан суҳбатлашди. Орзу-мақсадлари ҳақида сўралди. Энг қувонарлиси,

эртამиз эгалари жамиятда ўз ўрнини топишни истаиди, мақсадлари улкан. Болажонлар учун ташкил этилган концерт дастурида эса эл суйган хонандалар иштирок этишди. Ўзбекистон халқ артисти Оғабек Собиров ижросидаги қўшиқларга шодон рақсга тушилди. Сурхон заминининг забардаст бахшилари томонидан бетакрор термалар ижро этилди. Болажонларга Маданият вазирилиги томонидан музика чолғулари ҳамда велосипедлар ҳада қилинди.

– Биз Сурхон воҳасида бўлиб турганимизда жамоамизнинг фаол хо-

димлари билан бирга эстрада юлдузлари Озода Нурсаидова, Жасур Мавлонов ҳамда театр актёрларимиз Тошкент вилояти Бўка туманидаги 15-Меҳрибонлик уйида бўлиб, у ердаги болажонлар учун ҳам байрам дастури ташкил этишди. Болажонларга совғалар улашиб, байрам дастурхони ёзишди – дейди Озодбек Назарбеков. – Осмонда парвоз этаётган қалқиб турган эзгулик ва меҳр, лаблардаги табассум инсонни яшашга, олға интилишга чорлайди. Бундан ортик бахт борми дунёда? Байрам баҳона меҳрға ташна қалбларга шодлик бахш эта олганимиздан мамнун бўлдик. Зеро, болаларнинг бегонаси бўлмайди.

ча вилоятларда зардўзи тўн тикиш урфга кирган. Самарқанд тўнлари узун ва ўртача кенгликда тикилади, уларда Бухоро ва Тошкент-Фарғона тўнларининг таъсири сезилади.

Хоразмнинг енгил тўнлари (астардеш) ўрта кенглик ва узунликда, пахтали тўни (дўн) эса қоматга ёпишиброқ бичимда тўк рангли, ингичка йўлли матолардан тикилади. Матога маълум ишлов берилади, яъни ялтироқ ҳолга келтиришга қадар қудунланади. Тикив муносиб пайдо бўлган тўнлар майда машина чокида ҳам қавила бошланади.

Ўрта Осиё, жумладан, Ўзбекистон тўнлари Париж, Москва, Нижний Новгород, Петербург ва бошқа шаҳарларда ўтказилган Халқаро кўргазмаларда намойиш этилиб, юксак эътироф ва муқофотларга сазовор бўлган.

Ўзбекистон тўнларининг энг яхши намуналари республикамиз ва хорижий мамлакатлар музейлари, хусусий тўпламларда сақланади. Жумладан, Фарғона вилояти тарихи ва маданияти давлат музейида XIX-XX асрларда тайёрланган миллий тўнларимизнинг бир неча тури сақлаб келинмоқда.

Жаҳонгир ТОЙБОЛАЕВ,
Фарғона вилояти тарихи ва маданияти давлат музейи ходими

Форум

Ёшлар бирлашган майдон

Узоқ давом этган пандемия юртдошларимизнинг турли маданий тадбирларга бўлган иштиёқини оширди. Азалидан санъатсевар бўлган халқимиз неча кундирки, яна куй-қўшиқ, кувонч ва шодликларга тўла завқли лаҳзаларга гувоҳ бўлмоқда. Бутун Ўзбекистон бўйлаб ўтказилаётган фестивал ва концерт дастурлари ватандошларимиз руҳиятини анча энгиллатди, десак муболаға бўлмайди.

Наманганда "Гуллар фестивали", Бухорода "Ипак ва зирavorлар" каби халқаро миқёсдаги маданий тадбирларнинг кўтаринки руҳда ўтганига гувоҳ бўлдик. Шунингдек, республикаимиз бўйлаб ўтказилаётган Ёшлар форумларида дийдорлашиш ҳам nasib этди. Форумнинг галдаги мезбони Султон Жалолиддин Мангуберди ватани – азим Хоразм бўлди. Ўз санъати билан дунё халқларини лол қолдирган хоразмликларнинг санъатга меҳри бўлакча. Буни ўтказилган гала-концерт мисолида ҳам кўриш мумкин. Ҳар бир қўшиқдан баҳра олиб, ҳар бир нолаарга жўр бўлган авлодларимиз шижоати қалбларга ёшлик илҳомларини бағишлади. Хоразмча наволар, Тошкент оханлари, водий тароналари ва сурхон садолари жаранг сочган бу маскан ҳақиқий ёшлар байрамига гувоҳ бўлди. Бир сўз билан айтганда, "Ёшлар форуми" минглаб ёшларни бирлаштирди.

Унутилмас хотиралар

1972 йил. Тошкент давлат консерваторияси шарқ музыкаси кафедрасида катта илмий кенгаш йиғилган. Хонага салобат билан кириб келган кишини кафедра мудир Ф.М.Кароматов "Исҳоқ Ражабий – Санъатшунослик фанлари доктори, Ражабийлар сулоласидан" деб таништирди.

Мумтоз музыка дарғаси

Ўша даврда бу сулола ҳақида эшитган киши борки, мумтоз бир наво сўрарди. Бу ерда ҳам шундай бўлди. Кенгаш раиси Мухтор Ашрафий Исҳоқ Ражабийдан: "Сиз фан доктори, мақомшунос, назариёгчи экансиз. Мақомларни амалий жиҳатдан ҳам биласизми?". Исҳоқ Ражабий ўрнига Ф.М.Кароматов жавоб берди: "Дутор, танбурни моҳирона чертиб, ашула ҳам айтдилар". Мухтор Ашрафий: "Ашула тўхтаб турсин, танбур топиб келинг, Исҳоқжон бир чалсинлар-чи" – деди. Исҳоқ Ражабий топиб келтирилган танбурни қўлига олиб, солади, кўзларини юмган ҳолда танбур черта бошлади. Бутун борлиқни тин олдириб таралаётган "Намуди Наво" яқинига етар чоғида кенгаш аъзолари маҳзун куй оҳангига ғарқ бўлишганди. Шу куни бадиий кенгаш Исҳоқ Ражабийни Шарқ музыкаси кафедраси профессори лавозимига тайинлади. Хайрлашиш асносида Мухтор Ашрафий: – Исҳоқжондек устозлар консерваторияда дарс берса, талабаларнинг бахти бўлади, – деди. Шарқ мумтоз музыкасини назарий жиҳатдан яхши билган, мақомшунос олим сифатида танилган Исҳоқ Ражабов танбур, дутор каби созларнинг маҳоратли созандаси, ўзига хос бироз бўғиқроқ, ёқимли тембрли, дардли овоз соҳиби эди. Шу ўринда, яна бир ҳаётини мисол келтирсак: 1973 йил

ёзида "Совет Иттифоқи" журналининг мухбирлари консерватория маъмуриятидан Ражабийлар хонадонига олиб боришни илтимос қилишди. Бу вазифа менга юкланди. Ҳўжа Аламбардор масжиди яқинидаги Ражабийлар уйига етиб келдик. Бизни қаршилаган мезбон кўча эшигидан кираверишда чап қўлдаги баланд хонага бошлади. Ичкарида шоир Ҳабибий, Юнус Ражабий ўтиришар, Ризки ота Ражабий кўлида танбур, Исҳоқ Ражабий кўлида дутор ва бир ўспирин йигит "Баёт II" ни ижро этарди. Ашуланинг:

*Кила бошлади менга зулми,
Ситам этди жабру жафоларинг,
Ки вафога вағдалар айлабон,
Қани вағдаларга вафоларинг*

мисралари авжида йигитчанинг нафаси етмайми, овоз узиладиган бўлиб қолди. Шунда ниҳоятда сезгир созандалар лозим пардаларда ажиб нолиш

қилдиларки, хофизнинг узилаётган овози ва унга уланиб кетган танбуру дуторнинг латиф нағмали нолиши бир бутунлик яратиб, меҳмонларнинг завқли олқишига сазовор бўлди. Шу орада ош сузилди. Сўнг Исҳоқ домланинг оналари ёпган сомса билан сийландик. Меҳмондорчиликдан қайтар чоғимиз мосқалик меҳмонлар машҳур сулола вакилларига дилкаш лаҳзалар учун чин дилдан миннатдорлик билдиришди.

Таъкидлаш лозимки, кўплаб машҳур амалиётчи санъаткорлар Ўзбекистонда хизмат кўсатган санъат арбоби Фахриддин Содиков, Мухторжон Муртазаев ва Ўзбекистон халқ хофизи Фаттоҳжон Мамадалиевлар Исҳоқ Ражабовдан Шарқ мумтоз музыка амалиёти борасида маслаҳатлар олишганига кўп бора гувоҳ бўлганман. Консерваториядаги фаолиятим давомида назариёгчи муסיқашунос олимлар ичидан устоз Исҳоқ Ражабий каби мумтоз муסיқамиз намуналарини амалда устозона ижро эта оладиган бошқа кишини кўрмадим. Ўйлаيمанки, устоз Исҳоқ Ражабийнинг шарқ муסיқашунослигига оид 80 дан ортиқ ноёб илмий асарлари бу борада ёшларга дастак бўла олади.

Зокиржон ОРИПОВ,
профессор

Семинар

Муҳим масалалар муҳокамаси

Президентимизнинг 2021 йил 10 февралда қабул қилинган "Қонунчилик ҳужжатлари ижросини самарали ташкил этишда давлат бошқаруви органлари ва маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари раҳбарларининг шахсий жавобгарлигини кучайтиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Фармони мазмун-моҳияти, унда белгиланган вазифа ва топшириқлар ижроси борасидаги ишларни тўғри ташкил этиш юзасидан Маданият вазириликда семинар ўтказилди.

Унда вазириликнинг марказий аппарат ходимлари, тизим ташкилотлари ҳамда вилоятлар ҳудудий бўлинулари раҳбарлари иштирок этди. Йиғилганларга Ўзбекистон Республикаси Адлия вазириликнинг Президент ҳужжатлари ва топшириқлари ижросини назорат қилиш бошқармаси бош маслаҳатчиси Абдулҳамид Омонов томонидан муҳим тавсия ва тушунтириш ишлари олиб борилди.

Шунингдек, қонун ҳужжатлари ва топшириқлар ижросини таъминлаш юзасидан "tjo.gov.uz" тизимига талаб этилган зарур маълумотларни ўз вақтида киритиш бўйича белгиланган тартиб-қоидалар ҳақида ҳам тўлиқ маълумотлар тақдим этилди ҳамда Тошкент вилояти ва Тошкент шаҳрида бугунги кунга қадар амалга оширилган ишлар юзасидан ҳисобот тингланди.

Давлат органлари ва ташкилотлари раҳбарлари фаолиятида қонунчилик ҳужжатлари ҳамда топшириқларнинг бажарилишига тўсқинлик қилаётган муаммолар ва омиллари аниқлаш, уларни бартараф этиш чора-тадбирларини кўриш масаласи ҳам атрофлича муҳокама қилинди.

1 июнь – Халқаро болаларни ҳимоя қилиш куни

Фориш туманида ёшлар билан ишлашнинг янгича тизимини жорий этиш ҳамда 1 июнь – Халқаро болаларни ҳимоя қилиш кунини кенг нишонлаш, шунингдек, ёш авлодда қўшиқчилик, рақс, созандалик, расомчилик, хунармандчилик ва амалий санъат турларига меҳр уйғотиш, уларнинг бўш вақтларини мазмунли ўтказиш, маданият марказларига кенг жалб этиш, иқтидорли, истеъдодлиларни кашф қилиш мақсадида 2021 йил 1 июн куни туман ҳокими ва маданият бўлими ташаббуси билан "Ёз – ўтсин соз" фестивали ўтказилди.

"ЁЗ – ЎТСИН СОЗ"

Юқори савияда ташкил этилган фестивалда туман ҳокими ўринбосари Тошпўлат Раҳматов ҳам иштирок этиб, болажонларни байрам билан табриқлади. Анжуман доирасида "Ёш расомлар", "Сехрли қўллар", "Санъатсевар болажонлар" кўрик-танловлари ташкил этилди. Қизгин музокараларга бой ўтган танловларда тумандаги умумтаълим мактабларининг ижодкор, санъатсевар ўқувчилари ҳамда мактабгача таълим муассасаларининг истеъдодли ўғил-қизлари фаол қатнашишди. Ҳакамлар ҳайъати қарорига кўра, "Ёш расомлар" кўрик-танловиди 12-мактаб ўқувчиси Дилхумор Алиева 1-ўринни, 5-мактаб ўқувчиси Зухра Шермуҳаммедова 2-ўринни, 27-мактаб ўқувчиси Нилуфар

Неъматова 3-ўринни; "Сехрли қўллар" кўрик-танловининг хунармандчилиқ, қўл меҳнати ва амалий санъат, техника ва технология йўналиши бўйича 12-мактаб ўқувчиси Равшан Алибеков 1-ўрин, 5-мактаб ўқувчиларидан тузилган қизлар жамоаси 2-ўрин, 6-мактаб ўқувчиси Хумоюн Эргашев 3-ўринни; "Санъатсевар болажонлар" кўрик-

танловининг "Эстрада ва анъанавий қўшиқчилик" йўналишида 30-мактаб ўқувчиси Ирода Телмонова 1-ўрин, 55-мактаб ўқувчилари Дилшод ва Мурод Мухиддиновлар 2-ўрин, 38-мактаб ўқувчиси Жасмин Омонова 3-ўринни; "Санъатсевар болажонлар" кўрик-танловининг "Рақс" ижрочилиги бўйича 5-сон "Лола" МТТ тарбияланувчилари

1-ўрин, 12-мактаб ўқувчилари жамоаси 2-ўрин, 5-мактаб ўқувчилари жамоаси 3-ўринни эгаллашди. Ҳолиблар туман ҳокимининг дипломи ҳамда эсдалик совғалари билан тақдирландилар. Шунингдек, фестивал давомида маданият марказида ташкил этилган бадиий ҳаваскорлик тўғрақларидан – "Болалар қўшиқчилик" ва "Эстрада", "Бойчечак" болалар рақс жамоаси, "Эстрада ва цирк" тўғраги иштирокчиларининг бадиий чиқишлари ҳамда "Флористика" тўғрагининг ижодий ишлари, "Кичикинтой" кўғирчоқ театрининг кўғирчоқлар ва маданият маркази кутубхонаси томонидан китоблар кўргазмалари намойиш этилди.

Л.ҲАКИМОВА,
марказ мутахассиси

Халқаро фестивал

Саҳнани титратган спектакллар

Россия Федерацияси пойтахти Москва шаҳрида энг катта лойihalардан бири — анъанавий А.П.Чехов номидаги халқаро фестивал бўлиб ўтмоқда.

Унда 20дан ортиқ давлатларнинг театр жамоалари ўз спектакллари билан қатнашмоқда. Фестивал доирасида Испания театр жамоасининг "Антиутопия", аргентиналик театр ижодкорларининг "Танго после зака-

та", Ҳиндистоннинг "Жизнь", Италия театри маҳсули бўлган "Вишнёвый сад" спектакллари томошабинлар эътиборига ҳавола этилди.

Испаниялик хореограф Патрисия Герреро бошчилигида сахналаштирилган "Антиутопия" спектакли намойиши барчада катта таассурот қолдирди. Хореографик ва пластик услубдаги мазкур сахна аса-

рида инсон ҳаёлати ва реал ҳаётнинг қоршиғидан иборат воқеалар атрофимиздаги олам ҳамда жамиятнинг аёлга нисбатан шафқатсизларча муносабати ҳақида ўйлашга, хулоса чиқаришга чорлайди.

Спектаклда жонли ижро этилган кўшиқлар ва мусиқа кучли темпоритми билан томошабинларни ҳайратга солди.

1 июнь – Халқаро болаларни ҳимоя қилиш кунини

Дилдаги гаплар

Инсон ҳарчанд улғаймасин қалбининг бир четига болаларга хос соддалик, бегуборлик сақланиб қолади. Ота-она бўлганда фарзандлари, бобо-бувиликда набиралари билан ўйин ўйнашни хоҳлайди.

Айниқса, болажонларимиз орзиқиб кутадиغان 1 июнь – Халқаро болаларни ҳимоя қилиш кунини фарзандлари муносиб нишонлашлари учун энг кўп онажонларимиз ҳаракат қилишади. Бу жонқур волидаларнинг дилбандларига кўрсатган меҳри, беминат хизматларидан бир учқундир. Ҳар бир яхши она бола улғайтирар экан, қалбидаги меҳр умонидан фарзандидаги чиройли хулқ-атвор, гўзал фазилатларни томчилаб "суғориб" боради. Уларнинг инсоф-диёнати, қалби пок, ватанини севиб хизмат қилувчи, атрофга фақат эгзулик улашувчи инсон қилиб тарбиялашга бор кучи, ақли, мухтасар айтганда, борлигини беради.

Жаннатмакон юртимизда миллий қадриятларимиз, турли урф-одат ва тарихий анъаналаримизни авайлаб сақлаш билан бирга, ўсиб келаётган ёш авлодга кўрсатилаётган ғамхўрликлар, яратиб берилаётган бир қатор имкониятлардан фойдаланиб, улкан марраларни забт этаётган ёшларимиз ортида кучли оналар ва аёллар турибди десам, хато бўлмайди.

Шу ўринда бир ривоятни келтирсам: қадим замонда бир мамлакат подшоҳи олдига шу турда ўсиб келаётган ёш нихоллар кексайиб, кўкка марғур бўй

қўзиб турган дарахтлар устидан шикоят қилиб келишибди. Эмишқи, ёш нихоллар уларнинг соясида қолиб, мустақил ўса олмаётган экан. Подшоҳи олам уларнинг арзига қулоқ тутиб, қартайиб қолган дарахтларни кестириб ташлабди. Бир неча кун ўтиб, кучли шамол турибди ва ёш нихолларга зиён етказибди. Улар яна подшоҳга шикоят қилишибди. Шоҳ эса ўйламай қабул қилинган қарорнинг оқибати ана шундай пушаймонликка олиб келишини айтиб, ёш нихолларга ёрдам берибди.

Қиссадан ҳисса шуки, биз ёшлар ҳам улғайиб вояга етгач, ота-онамизга бўйсунини истамай қоламиз. Кўпинча бебошлик қилиб, онажонларимиз дилини огритамиз. Гўёки, энди ўз кунимизни ўзимиз кўра оламиз. Лекин ривоятдаги каби қаттиқ шамол турса, ўзимиз огритган ўша юракдан таскин излаймиз, паноҳ қидирамиз.

Азиз замондош! Онасини йўқотиб, қаноти қирқилган, вужуди яраланган қуш мисоли қолган кезларим ҳам онажонимнинг хотираси мени қайта оёқда тургазди, куч берди. Менинг бошимдан ўтган изтиробларни эса фақат волидасини йўқотганларгина ҳис қила олишади. Шу боис волидан мухтарамангизни сраб-авайлаб, қўлингиздан келганча эҳтиром кўрсатинг. Токи, сиз учун энг яхши саналган онажонингиз меҳридан фарзандларингиз ҳам баҳраманд бўлсин!

Муродхон ТИЛЛОХОЖАЕВ,
тарихчи

Ғолиблар тақдирланди

"Сени куйлаймиз, замондош"

29 май кунини Маданият вазирлигида "Сени куйлаймиз, замондош" Ўзбекистон театрларининг VI республика кўрик-фестивали доирасидаги "Замондош образининг саҳнавий талқини масалалари" мавзусида илмий-амалий конференция ўтказилди.

Унда "Замонавий дараматургия ва унинг муаммолари", "Театрларда режиссура масалалари" Кўрик-фестивалнинг ютуқ ва камчиликлари" каби бир неча мавзуларда маърузалар тингланди. Шу куннинг ўзида кўрик-фестивал ғолибларини тантанали тақдирлаш маросими ҳам бўлиб ўтди. Танлов натижалари куйидагича:

1-ўрин – Фарғона вилояти мусиқали драма театрининг "Лола" спектакли; 2-ўрин – Қорақалпоқ давлат ёш томошабинлар театрининг "Олмоқнинг бермоғи бор" спектакли; 3-ўрин – Ўзбек Миллий академик драма театрининг "Ўзгалар дарди" спектаклига берилди.

Фестиваль доирасида бир қатор жамоалар ва ижрочилар куйидаги номинациялар бўйича: "Энг яхши режиссерлик иши учун" – "Лола" спектакли режиссери Обид Абдуллаев; "Энг яхши томошавий спектакль" – Андижон вилояти мусиқали драма театрининг "Ўжарлар"

спектакли; "Долзарб мавзудаги асар" – Кўқон шаҳар мусиқали драма театри "Фидойи" асари муаллифи Азимжон Азизов;

"Соҳа ходимларининг энг яхши талқини учун" – Ўзбекистон давлат сатира театрининг "Жамоат фикри" спектакли; "Энг яхши аёл роли ижроси учун" – "Лола" спектаклида Лола роли учун Мухлиса Тошпўлатова; "Энг яхши сценография" – Сурхондарё вилояти мусиқали драма театрининг "Мухаббатим қисматим" спектакли;

"Энг яхши эркак роли учун" – Самарқанд вилояти мусиқали драма театрининг "Тазарру" спектаклида Сирокиддин ҳожи роли ижроси Машраб Бекмуродов;

"Энг яхши эпизодик роль учун" – Каттакўрғон шаҳар драма театрининг "Қалтис қадам" спектаклида Ҳамид оқсоқол роли ижроси Даврон Қодировлар тақдирландилар.

Танловда қатнашган асарларнинг энг яхшилари Маданият вазирлиги тавсияси асосида Халқаро фестиваллар ва гастролларга юбориладиган бўлди.

Тақдирот

"Мактаб – ҳаётим": катталар ва болалар ҳақидаги фильм

Ҳар қандай ижод маҳсулида замон билан ҳамнафаслик сезилиб туриши зарур. Акс ҳолда у халқ томонидан қабул қилиниши қийин. Лекин тарихий асарлар бундан мустасно, албатта.

Кунини кеча Ўзбекистон кинематография агентлигида тақдироти ўтказилган ўқитувчи ва ўқувчилар ҳақидаги "Мактаб – ҳаётим" бадиий фильмда айнан шу жиҳат яққол кўзга ташланди. "Kozgu film" студияси томонидан Кинематография агентлиги буюртмаси асосида суратга олинган ушбу фильм сценарий муаллифи Нурулло Аббосов, режиссер Илҳом Мухаммадиброҳимов, оператор Музаффар Юсупов, бадиий раҳбар Рашид Маликов, продюсер Қудратилла Файзиевларнинг касб маҳорати турфайли илк томошабинларга, киношунос олимлар, журналист ва блогерларга манзур бўлди.

Фильм намойиши олдидан сўзга чиққан киношунос, адабиётшунос олим Шухрат Ризаевнинг таъкидлашича, "Мактаб – ҳаётим" гоёси муаллифи таниқли актёр, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Матқўб Матқонов. Улар ўз сўзларида ушбу бадиий фильм яратилиши жараёнлари, унга жалб этилган ёшларнинг фаол иштироки, малакали ижодкорларнинг тўғри танлангани ҳақидаги мулоҳазаларини айтиб, томошабинлар фикри киноасар ижодкорлари учун ғоят муҳимлигини билдиришди.

Дарҳақиқат, кўп йиллардан буён киночилар эътиборидан четда қолиб келаётган мактаб, ўқитувчи ва ўқувчилар мавзусига қўл урилгани, аввало, соҳа ходимлари учун давлатимиз томонидан берилаётган эътиборнинг бир кўриниши сифатида алоҳида мамнуният бағишлаши аниқ. Асосийси, ҳозирги куннинг долзарб, ижтимоий муаммолари ва уларнинг бартараф этилишида фидойи ўқитувчилар жонбозлиги акс этган лавҳалар ҳеч кимни бефарқ қолдирмади. "Қаранг, худди ҳаётдагидек воқеалар, ростдан ҳам ўқитувчилар жуда қийин касб, бироқ унинг севадиданлар, ҳаётини мактабсиз тасаввур қилолмайдиганлар учун шарафлидир!" дея ҳаяжонини яширолмаётган томошабинлар эътирофини эшитиш нақадар мароқли...

Таниқли актёр, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Бехзод Ҳамроев мактаб директори ролини маҳорат билан ижро этар экан, ўқитувчилик табарқур касб эгалари яна қайта қад ростлагандек бўлди, буни фильм намойиши жараёнида ҳам бир томошабин дилдан ҳис этиб турди дейиш мумкин. Машаққатли меҳнат самарасини ўқувчиларнинг камоли, ютуқларида кўриб ҳузур топаётган хизмати беминат ўқитувчилар сўнмас меҳри, кези келганда ўта талабчанлиги, ҳар қандай вазиятда, ҳатто оилавий муаммоларини ҳам бир четга суриб, "мактабим, болаларим" дейиши одамларда бу масканга бўлган меҳри, ишончини янада оширади. Бу киноижодкорларнинг катта ютуғидир.

Аҳамиятлиси, жамият тараққиётига, ёшлар тарбиясига салбий таъсир кўрсатадиган ижтимоий муаммоларни очик-ойдин, тангал кўрсатиб, одамларни сергакликка ундаши билан ҳам томошабинни ўйга толдиради, уларга қарши курашишга чорлайди. Ўқитувчиларнинг мажбурий

меҳнатга, ҳашарларга мунтазам жалб этилиши, асосий вазифасини болаларга таълим-тарбия бериш деб билан устозларнинг юқори тизим раҳбар ходимлари томонидан аёвсиз жазоланишию, пировардида ҳақиқат қарор топиб, ҳуқуқбузарлар ўз жазосини олишлари жуда таъсири деталлар орқали акс эттирилгани фильмнинг қизиқиб томоша қилинишига сабаб бўлган.

Таъкидланганидек, турфа характерли ўқитувчилар ўқувчилар ўрта-сидаги муносабатлар фақат

ўзаро тушуниш, қалбига қулоқ солиш орқали ижобий натижа бериши воқеалар ривожидан янада яққолроқ намоён бўлади. Айниқса, ёшларнинг ички дунёси, қизиқиш ва интилишлари, замонавий илм ва билимларга бўлган иштиёқини рағбатлантириб, давлатимиз раҳбари таъкидлаганларидек, янги-янги истеъодларни кашф этиш ҳам устоз-мураббийларнинг бурчи, вазифаси. Фильмда ёш ўқитувчи, информатика фанининг билимдони Ойбек образи жуда табиийлиги билан эътиборни тортади, ёш ўқитувчиларга бўлган меҳрингиз, ишончингиз ортади.

Шу билан бирга, ўта талабчанлик, кескин чоралар қўллашни ўқитувчининг асли вазифаси деб тушунадиган директор ўринбосари (Тамара Ҳазратқулова)нинг баъзи пайтлардаги ҳолати айрим ўқитувчиларда психология илми етишмаслигига ишора эканини тасдиқлайди.

Лекин, лекин ўқитувчи ҳам "одам", унинг ҳам шахсий иши, оилавий ташвишу муаммолари бор. Айниқса, эркак ўқитувчиларнинг касбига садоқат билан ишлашлари учун моддий ва маънавий рағбат зарурлигини тарих ўқитувчиси ролини ижро этган Улғубек Юнусовнинг руҳий ҳолати, ҳатти-ҳаракатидан илғаш қийин эмас.

Шунингдек, бадиий фильм ютуғини таъминлаган яна бир муҳим жиҳат, режиссернинг ҳар бир детални ўз ўрнида моҳирона қўллаш олганидир. Аввало, замонавий қишлоқ мактабидеги шарт-шароитлар, гўзал табиат манзаралари, отаси ноҳақ камалган йигит, ёлғиз она қўлида тарбияланаётган, ота меҳрига зор қиз руҳиятига мос рутубатли қиш, бераҳм, ваҳший ҳайвонлар тасвири... Фильм жараёнида ҳар бир персонажнинг исм-шарифи алоҳида титрда бериб борилиши ҳам ўзига хос усул бўлиб, томошабин диққатини торттиб туради.

Аммо фильм қаҳрамонлари қиёфаси, юриштиришию муомаласи, нутқидан ҳам устозларга хос вазиимлик, мулоҳазалилдан кўра кескинлик, тезкор замон шилдати, ёшларга хос гайратшижоат кўпроқ кўзга ташланади...

Шу ўринда ўз ижролари билан томошабинларда илқ таассурот қолдирган Равайн Жўраев, Тамара Ҳазратқулова, Аббор Йўлдошев, Абдулазиз Рашидхўжаев, Дилафруз Мамешова, Хурида Арабшоева, Мафтуна Исағалиева каби таниқли, шунингдек, эндигина соҳага қадам қўяётган ёш ижодкорларнинг танлаган касбига бўлган маъсуляттини чуқур ҳис этишларини таъкидлаш жоиз.

Демак, "Мактаб – ҳаётим" бадиий фильми замондош қаҳрамонлар образини яратиш ҳақидаги ҳозирги кун талабига жавоб бера олиши билан ҳам аҳамиятлидир...

Сайёра РИХСИЕВА

» «Ўзбекконцерт» да

Навбатдаги йиғилиш

2 июнь куни «Ўзбекконцерт» давлат муассасасида Миллий эстрада санъатини ривожлантириш ва мувофиқлаштириш кенгаши хузуридаги Ижодий кўмаклашувчи вакиллар гуруҳининг навбатдаги йиғилиши бўлиб ўтди.

Унда «Ўзбекконцерт» давлат муассасаси директори в.в.б Жамолiddин Узоқов ҳам қатнашиб, гуруҳ фаолияти ва унинг аъзолари билан яқиндан танишди.

Йиғилишда Кенгаш раиси, консерватория профессори Аваз Мансуров, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Азим Муллахон, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими, шоир Бобур Бобомурод, бастакор Шухрат Зокиров ва бошқалар иштирок этишди.

Кенгаш фаолияти билан яқиндан танишган Ж.Узоқов миллий эстрада кўшиқчилик санъати олдида турган ай-

рим масалалар ва уларнинг ечимлари, келгусида бажарилиши лозим бўлган вазифалар хусусида ўз фикрларини билдирди.

Шунингдек, йиғилишда миллий кўшиқчилик санъатини янада ривожлантириш, ёш истеъодларни қўллаб-қувватлаш, лицензия бериш жараёнларида жонли ижронинг муҳим аҳамият касб этиши каби бир қатор долзарб вазифаларга ҳам алоҳида тўхталиб ўтилди.

» Хориж матбуоти саҳифаларида

Юртимиз азалдан ўзининг бой маданий-маънавий мероси, тарихий ёдгорликлари, сайёҳлик салоҳияти билан хорижий сайёҳларни, дунё жамоатчилигини ўзига жалб этиб келган. Айниқса, мамлакатимиз ҳудудларида зиёратгоҳлар, буюк алломаларнинг изи қолган маданий мерос объектларининг бисёрлиги зиёрат туризми ривожланишида муҳим омил бўлаётир.

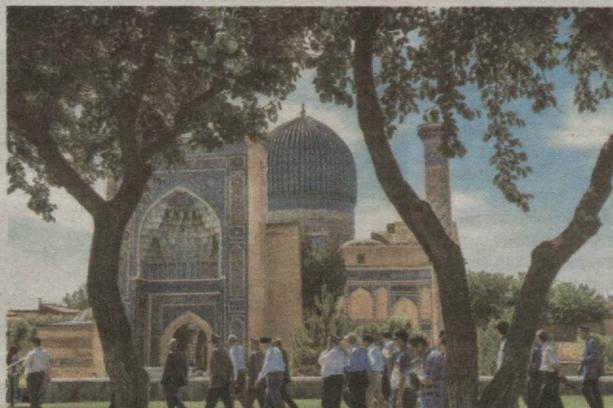
Ўзбекистон маданияти ва сайёҳлик салоҳияти

Сўнгги йилларда мамлакатимизда туризмни ривожлантириш, маданий мерос объектларини асраб-авайлаш ҳамда туризм манзилларини бугунги кун талабига мослаштириш, кўплаб зиёратгоҳ ва тарихий масканларни туристик объектлар рўйхатига киритиш борасида кенг кўламли ишлар амалга оширилмоқда. Натижада бу борадаги саъй-ҳаракатлар, умуман, юртимизнинг сайёҳлик салоҳияти чет давлатлар вакиллари, хорижий оммавий ахборот воситалари томонидан алоҳида эътироф этилмоқда.

Яқинда Мисрнинг «Ал-Хабар ал-Йаум» газетасида «Ўзбекистон – дунёнинг зиёрат туризми қалъаси» сарлавҳали мақола чоп этилди. «Дунё» ахборот агентлигининг хабарига кўра, ушбу мақола асвалида бой тарих, маданият, жаҳон цивилизацияси ривожига улкан ҳисса қўшган кўплаб олим ва мутафаккирлар, бетақор маданий мерос, кўҳна меъморий обидалар, пазандачилик ва халқ амалий санъатига эга бўлган Ўзбекистон зиёрат сайёҳлиги йўналишида ҳам улкан салоҳиятли давлат экани акс эттирилган.

Нашрда Президент Шавкат Мирзиёев томонидан имзоланган «Ўзбекистон Республикасида ички ва зиёрат туризмининг янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармон мазкур йўналишда олиб борилаётган амалий чора-тадбирларга ҳуқуқий асос яратгани алоҳида таъкидланган. Материалда Ўзбекистонда зиёрат туризми учун ҳар жиҳатдан мос келадиган жами 622та маданий мерос объектининг 595 таси ислом динига, 19таси насронийлик, 8таси эса буддавийлик динига мансублиги маълум қилинган.

Мақолада Ўзбекистон ҳудудига яшаб ўтган Имом Бухорий, Имом Термизий, Имом Мотуридий, Баҳоуддин Нақшбандий, Хўжа Абдуҳолик Гиждувоний ва бошқа кўплаб машҳур алломаю мутафаккирлар макбаралари мусулмон сайёҳларини ўзига жалб қилиши,

уларнинг мероси нафақат ислом цивилизацияси ривожига, балки дунё илм-фани тараққиётига бекиёс ҳисса қўшгани қайд этилган. Шунингдек, мамлакатимизда зиёрат туризми ривожланишига сабаб бўлаётган омилларга алоҳида эътибор қаратилган. Таъкидланишича, туристларни жалб этиш бўйича қабул қилинган ҳуқуқий-меъёрий ҳужжатларга биноан, қатор давлатлар фуқароларига визасиз тартибининг жорий этилгани туфайли 2018-2019 йилларда Ўзбекистонга Индонезиядан келган сайёҳлар сони 170 фоиз, Малайзиядан 158 фоиз, Туркиядан 154 фоиз ва Бирлашган Араб Амирликларидан келганлар 153 фоизга ўсган.

«Сингапурнинг «Crescent Rating» ва АКШнинг «Mastercard» ташкилотлари томонидан ҳар йили эълон қилинадиган «Жаҳон мусулмон сайёҳлари индекси» рейтингига Ўзбекистон Ислоҳ ҳамкорлик ташкилотига аъзо давлатлар орасида сайёҳларни жалб қилаётган «энг жозибадор» ҳамда «хавфсизлик ва бағрикенглик даражаси юқори» бўлган 10 та мамлакат қаторидан ўрин олгани юқори баҳоланган», дейилади «Ал-Хабар ал-Йаум» газетасида.

Мақолада 2019 йил февралда Бухоро шаҳрида ўтказилган I

халқаро зиёрат туризми форуми якунида қабул қилинган «Бухоро декларацияси»да Ўзбекистон зиёрат туризми марказларидан бири сифатида эътироф этилганига урғу берилган. Ушбу тадбир иштирокчилари ва етакчи мутахассислар тавсиясига таянган ҳолда, газета ўз ўқувчиларига «очиқ осмон остидаги музей» бўлган Ўзбекистонга ҳеч ўйлаб ўтирмадан сафар қилишни, ушбу юртдаги муқаддас қадамжолар зиёратини тавсия этган.

«Ал-Хабар ал-Йаум» ўз ўқувчилари эътиборига Ўзбекистон Халқаро ислом академияси томонидан ўтказилган «Рақамли иқтисодий шакллантириш шароитида туризмни ривожлантириш: жаҳон тажрибаси ва миллий устуворликлар» мавзусидаги илмий-амалий конференция ҳақидаги маълумотларни ҳам ҳавола қилган. Мақола якунида «Ўзбекистон туризмнинг барча йўналишларини ривожлантириш ва хорижий сайёҳларни жалб этиш бўйича дунёда етакчи мамлакатлардан бирига айланиши учун кулай имкониятларга эга», дея ишонч билдирилган.

Қайд этиш жоизки, юртимизнинг хорижий оммавий ахборот воситаларида эътироф қилиниши, бой маданий, маънавий меросимиз, сайёҳлик имкониятларимиз юқори баҳолиниши ҳар биримизга фахр ва ифтихор бағишлайди. Қолаверса, бу каби чиқишлар хорижликларнинг юртимизга бўлган қизиқишини оширишга, мамлакатимизга ташриф буюрадиган сайёҳлар сонини кўпайтиришга хизмат қилади. Ўзбекистоннинг мавжуд бой маданий меросини, тарихий ёдгорликлар, осори-атиқалар, зиёрат туризми манзилларини кўз қорачигидек асраб-авайлаш, улар ҳақида кенг тарғибот олиб бориш эса ҳар бир Ўзбекистон фуқаросининг бурчи ва вазифасидир.

Мухтарам КОМИЛОВА

» Хотира

Юнус Ражабий номидаги Ўзбек миллий musiқа санъати институтида Ўзбекистон халқ артисти, улуғ бастакор ва беназир созанда Тўхтасин Жалилов таваллудининг 125 йиллигига бағишланган хотира кечаси бўлиб ўтди. Унда ўзбек миллий musiқа санъати ривожига муносиб ҳисса қўшиб келаятган машҳур санъаткорлар, таниқли олимлар, институтнинг профессор-ўқитувчилари ва талабалар иштирок этишди.

Улуғ санъаткор ёди

Тадбирда сўз олган Ўзбекистон композиторлари ва бастакорлари уюшмаси раиси Рустам Абдуллаев Тўхтасин Жалилов ҳаёти ва ижодига тўхталар экан, унинг нафақат маҳоратли бастакор ва созанда, балки тенги йўқ ташкилотчи ҳам бўлганини алоҳида таъкидлади. Шунингдек, Ўзбек миллий мақом санъати маркази директори Соибжон Бегматов «Буюк хизматлари учун» ордени соҳиби Тўхтасин Жалиловнинг ижодий фаолияти тўғрисида аниқ ва кенг қамровли маълумот бериб ўтди.

Хотира кечасида устознинг набираси Обидахон ая Якубова (Тўхтасинова) ҳам иштирок этиб, оила ва дўстлар даврасида бўлган бобоси билан боғлиқ қизиқарли воқеаларни хотирлади ҳамда Т.Жалилов қаламига мансуб «Нурхон» musiқали драмасидан Нурхон арийсини ижро этди.

Анжуманда сўзга чиққан Ўзбекистон санъат арбоби, санъатшунослик фанлари доктори, профессор Тўхтасин Ғофурбеков: – Тўхтасин Жалиловни Андижон ғижжакчилик мактаби асосчиси деб кўп таърифлашади. Устоз нафақат Андижон, балки бутун водий бастакорлик мактабининг қарвонбошиси бўлган, – дея эътироф этди.

Кеча улуғ бастакор ижодига мансуб энг сара асарлардан таркиб топган концерт дастурига улашиб кетди. Юнус Ражабий номидаги ЎзММСИ профессор-ўқитувчилари ва иқтидорли талабалари ижросида «Эй кўёш», «Хар кеча», «То муҳаббат», «Эй сабо», «Хастадур», «Ёлғиз», «Ер бўлгандан кейин», «Тўйлар муборак» ва «Уйнасин» каби дурдона асарлар баралла янгради.

Тадбир якунида сўз олган институтнинг ўқув ва тарбиявий ишлар бўйича проректори Азизжон Зокиров устоз санъаткорни хотирлади.

Дарҳақиқат, Тўхтасин Жалилов XX аср ўзбек бастакорлик мактабининг йўлбошчиси, беназир созанда ва ажойиб ташкилотчи сифатида миллий musiқа санъатимиз ривожига улкан ҳисса қўшган шахсдир. Улуғ бастакор ижод этган ҳар бир асар миллий musiқа меросимизга қўшилган жавоҳирлардир. Ана шу меросни асраш, аслини бузмаган ҳолда келажак авлодга етакши эса бизнинг бурчимиз эканини теран англамоғимиз даркор.

Шаҳбозбек АБДУҲОШИМОВ,
Юнус Ражабий номидаги ЎзММСИ
матбуот котиби, musiқашунос

Танлов
Халқ педагогикаси намуналари

Ўзбекистон Республикаси Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги, Маданият вазирилик ҳамда Республика маънавият ва маърифат маркази томонидан 2021 йил 10 февралда қабул қилинган "Нуроний онахонлар ўртасида халқ оғзаки ижоди танловини ўтказиш тўғрисида"ги қўшма қарор ижросини таъмин-

лаш мақсадида, Вобкент туман маданият марказида "Нуроний онахонлар ўртасида халқ оғзаки ижоди" танловининг туман bosқичи бўлиб ўтди.
Кўтаринки руҳда ўтган танловда 100 нафарга яқин иштирокчи онахонларнинг алла, ёр-ёр, матал, масал, эртақ ва сахна кўринишлари томошабинлар эъти-

борига ҳавола этилди.
Тадбир давомида туман маданият бўлими хонандалари томонида ижро этилган куй-қўшиқлар онахонларни рақсга чорлади. Кеча сўнггида танловда фаол қатнашган онахонларга эсдалик совғалари ва фахрий ёрлиқлар топширилди.
Вобкент тумани маданият бўлими

Мулоҳаза, баҳс, мунозара

“Юлдузли тунлар”ни соғиниб...

Шахсий архивимда сақлаиб қолган дастурларни тартибга солиш ниятида кўздан кечириб туриб, улар орасидан бири эътиборимни тортди. “Юлдузли тунлар. 2 пардали драма. Постановкачи режиссёр Баҳодир Йўлдошев. 1983 йил.” Ҳа, бу ўша, Ўзбекистон халқ ёзувчиси Пиримқул Қодиров қаламига мансуб машҳур роман асосида сахналаштирилган спектакль эди. Кўнглимда бир орзиқиш сездим. Сабаби, бу спектакль мен ўзимни англаб, театр санъатининг моҳиятини энди-энди тушунаётган, унинг энг таъсирли санъат тури эканини ҳис қила бошлаган, театр асирига айланаётган, томошабин сифатида шаклланаётган давримда юрагимни забт эта олган, ўз таъсир кучи билан қалбимни поклаган асарлардан бири эди.

У ўша даврда юрагимга шунчалар чуқур кириб борган экани, кўз олдимда яна бир бор ўз таровати билан намоён бўлди. Тўғри, ўша даврларда анча ёшлигим сабаб хали “тўлақонли спектакль” деган тушунчалар менга бегона бўлса-да, спектаклни қайта-қайта кўргим келарди. Кўрардим-у, ҳар сафар унинг сеҳри, оҳанрабои ўзига тортаверарди. Ана шу зайлда мен театрнинг, тарихий асарларнинг, режиссёр Баҳодир Йўлдошевнинг муҳлисига айландим...

Оиламизда бир анъана бор эди. 80-йилларда хали матбуот ҳозиргидек ўзининг кўп номи ва кўп сонли нашрларига эга бўлмагани сабабми, чоп этиладиган деярли барча турдаги газета ва журналлар хонадонимизга кириб келар, меҳр-муҳаббат билан авайланарди. Улар ҳозиргача жавонларимизда сақланади. Бу гапларни айтишдан мақсад эса бутунлай бошқа. Кўнглимни ғаш қиладиган нарса шу эдики, мен ва аксари-

Йўлдошевдек ўз касбининг пирига айланган режиссёр ҳақида, айнан тарихий мавзуда сахналаштирилган ва баҳсларга сабаб бўлган, мен каби муҳлислар соғинган “Юлдузли тунлар” спектакли, унинг мисолида театр санъатига олиб кирилган янги тамойиллар хусусида ёзишга аҳд қилдим.

Мен спектаклга муносабат билдиришдан аввал, Баҳодир Йўлдошев Ҳамза театрига бош режиссёр этиб тайинлангач, у олиб кирган янги “шаббод” нималардан иборат эканини санъатшунос олимлар таъбири билан мустаҳкамлашни ихтиёр этдим. “Замонавий театр амалиётида ўз ўрнини топишга интилиш, сахна жараёни ривожига оид нуқтаи назарини шакллантириш эҳтиёжи Б.Йўлдошевни спектакль яратилишига оид қарашларини қайтадан кўриб чиқишга ундади. Натигада режиссёр сахнада театр учун янги бўлган спектаклнинг бадиий яхлитлиги тизимини қарор топтирди. Сахнадаги воқеаларнинг сунт маромини кучайтириб, жўшқинлаштириб юборди. Томошабинлар билан сахнада рўй бераётган воқеалар ажралиб қолишига йўл қўймаслик мақсадида пардалардан воз кечди, замон ва макон чегараларини кенгайтириб юборди, натижада залдаги бефарқ томошабинларни сахна-

да билан спектакль кўришга руҳан тайёр томошабин машҳур хофизинг “Замон...” дея бошланадиган қўшиғи фониди оғир айланаётган замон чархпалакларини орқали “мозийга қайтиб” ўз аждодининг бошидан кечирганларига гувоҳ бўлмоққа шайланади.

Спектакль хали “она суги оғзидан кетмаган” болакай тақдирнинг қалтис ўйини сабаб бир кечада улғайишга мажбур қилган фожиали воқеа билан бошланади. Сахна асарининг ана шундай кескинлик билан бошланиши жуда асосли. Чунки, Бобур мана шу кутилмаган йўқотиш тўғрисида болалиги билан эрта хайрлашишга, оиладаги ягона ворис ва эркак сифатида аҳли-аёлининг ҳимоячисига айланишига тўғри келади. Умаршайх Мирзодек пуштипаноҳидан айрилган 11 ёшли болакайнинг душманлар фитнисига қарши туриши, кетма-кет зарбалар, ўз тугилган азиз юртидан бош олиб кетиши, дарбадарлик, хиёнат ва бевафолик, “ўз юрти қолиб, ўзга юрт сори” юзланиб топган жабру жафолари, йўл азоби ва кийинчиликларни кўтаролмай эндигина дунёга келган фарзанди доғида чеккан изтироблари, Ойшабегимнинг бевафолиги ва кейинги тақдир учун куйинишлар, сеვისини, керак бўлса, бутун ҳаётини иниси учун бахшида қилган жондан азиз жигари Хонзода Бегим олдида ўзини бир умр қардор билиб ўтиши, фарзанди Хумоюннинг хасталигидан ўзини қўйрга жой тополмай торган изтироблари, ўзига она деб қабул қилгани ва эҳтиром кўрсатгани – малика Байда берган оғунинг жисми-жонини куйдириши... Унинг ҳаётида фараҳли кунлар кўп бўлмаса-да, улар эслашга арзиғулик экани... Моҳимбегимдек умр йўлдошни Бобур ҳаётининг энг буюк нўмағи деб билади. Хумоюндек қобил фарзанд бергани учун Яратганга шуқур қиладими...

Воқеалар кетма-кетлигига эътибор берилса, уларнинг бир-бирига ҳеч қандай зўрама-зўракиликлариз, мантиқан боғланганига гувоҳ бўламиз. Яъни романга жойлаштирилган воқеалар ўта моҳирлик билан танлаб олинган, бирдан иккинчисига силлиқ ва узилшларсиз ўтилади. Шу тарихқа ўта қатта ҳажмдаги эпик асар асосида юксак профессионализмга таянган ҳолда сахнага мослаштирилган асар-инсценировка яратилган.

Парадокс шунда эдики, спектаклни томоша қилгани келувчи томошабиннинг кети узилмас, унинг теграсидаги баҳс-мунозаралар эса тинмасди. Айниқса, “Совет Ўзбекистони санъати” журналида 1984 йилдан бошлаб то 1990 йилларгача бу баҳс-мунозаралар тинмади. Т.Исмолов, Т.Турсунов каби театршунос олим-

лар ўз фикрларини илмий асослашга интилиб, мантиқдан чиқмаган ҳолда муносабат билдирдилар. Улар баъзи ўринларда ўта қаттиққўллик қилинса-да, ўз тақризлари билан ушбу спектаклларнинг ютуқларини инкор этмаган ҳолда, спектакль ва актёрлар ижросини янада юксак нуқталарда кўриш ниятида эканликлари мақолалар моҳиятидан сезилиб туради. Улар бир нарсани, режиссёрнинг асосий мақсади, аввало, Ўзбек томошабинига ўз тарихига нисбатан меҳру уйғотиш, аждодлари қанчалар буюк бўлган миллатнинг авлоди экани билан фахрланиш туйғусини сингдириш ва келажакдаги изланишларга кенг йўл очиб эканлигини ҳисобга олмайдилар. Турғун Файзиевнинг “Ўзимни фахрларга ўғирганман...” (“Совет Ўзбекистони санъати”, 1985, №9) номи мақоласи аввалда объектив фикрлар билдирилса-да, у асосий эътиборини спектаклга қаратишдан кўра, ўқувчини бир қатор тарихий фактлар билан таништиришга уринади. Мақоласи сўнггида спектаклни таҳлил қилишга уринса-да, унинг тарихчилиги кўтар келади ва бадиий мушоҳада етишмагани сабаб ўринсиз фикрлар билдиради. Мақола бошида “Зебуннисо” асари ва спектаклини ўзбек драматургияси ва театрнинг ютуқларидан бири, дея таърифлаган Т.Файзиев мақоласига “...театр ва драматург ўз олдига қўйган мақсадга тўла-тўқис эриша олмаган”, деб нуқта қўяди. Мунаққидлар бу асарларга бошқачароқ нигоҳ билан қарай билганларидея келажакда нафақат дилогия (“Юлдузли тунлар” ва “Зебуннисо” назарда тутилмоқда) балки трилогиялар, давомий спектакллар яратилган бўлармиди? Чунки, Амир Темур ва темирқўллар ҳаёти, миллат ва мамлакат ривожини йўлида қилган ишлари неча-неча спектаклларга мавзу бўла олмайдими? Тарихий фактларга асосланган асарларга нисбатан қарама-қарши фикрлар бўлишини яқин ўтмишдан ҳам билиш мумкин. Ўз вақтида “Алишер Навоий”, “Муқанна” каби тарихий асарларга нисбатан ҳам бир-бирига зид, қарама-қарши фикрлар билдирилган.

Саид Алиев (“Тарихий ва бадиий ҳаққонийлик”, “Совет Ўзбекистони санъати”, 1986, №3) ва Баҳром Жалилов (“Инсценировка – драма эмас”, “Совет Ўзбекистони санъати”, 1986, №5) бахсилар ҳам бахслардан илҳомланганлар чоғи, қўлларига қалам олиб ўз фикрларини билдиришга бел боғлайдилар. Албатта, ҳар ким ўз фикрини айтиш ҳуқуқига эга, лекин уларнинг, айниқса, Б.Жалилов (Анджон давлат педагогика институтининг доцентининг) фикрлари ўта саёв ва юзаки, театр санъатидан узоқ кишиларнинг алаҳлаши каби тасаввур уйғотилади, кўп ўринларда

ят томошабинлар севиб томоша қилган “Юлдузли тунлар” ва бошқа бир қатор тарихий мавзулардаги “Абу Райхон Беруний”, “Абу Али ибн Сино”, “Зебуннисо” каби спектакллар ўша давр матбуотининг “нишон”ига айланиб қолганди. Мақолалар асосан таъқидий руҳда бўлиб, ҳар сафар ўқиганимда уларга нисбатан қалбимда исён уйғонарди. Хали санъатшунослик нималигини тушунамсам-да, бундай таъқидларнинг ноубрин эканини исботлагим келарди...

Орадан деярли 40 йил ўтибди... Спектакль режиссёри Баҳодир Йўлдошев бутун орамизда йўқ. Қанчалар оғриқли ҳақиқат...

Ижодкорни хурмат қиладиган, ижодининг чин муҳлисига айланган киши борки, унга ўз айтар сўзи бор. Лекин Б.Йўлдошев каби ўзига, атрофдагиларга, қолаверса, сўзга ўта талабчан, камтарликдан тўн бичган, ҳар қандай дабдабалардан қочадиган ижодкор ҳақида арзиғулик “икки оғиз сўз” айтишга журъат кўпчилик қатори менда ҳам анча вақт етишмаганди... Кораламаларим ичида бўлгани билан, чоп этган ишларим ичида бу инсон ҳақида кам ёзганим, унинг ижодига эътиборсизлигимдан эмас... Асло. Сабаби, йиллар давомида ўзимни хали Баҳодир Йўлдошев ишларини таҳлил этишга маънан тайёр эмасман, деб ҳисоблаганим эди.

Ижодкорларга керак бўлгани каби биз – санъат аҳли ҳар доим ҳам тан олавермайдиغان касб эгалари – театршуносларга ҳам бир туртки кераклигини ўз тажрибамда ҳис этдим. Ўша туртки эса спектакль дастури бўлди... Ва мен Римма Аҳмедова таъбири билан айтганда, “Баҳодир

даги воқеаларнинг ҳаяжонли иштирокчисига айлантира олди”.

Айнан спектаклда пардалардан воз кечиб “Юлдузли тунлар” асарида ўзини тўла-тўқис оқлади. Томошабин залга қадам қўйар экан, спектакль бошланмасиданоқ унинг руҳиятини ўзига сингдира бошлайди. Режиссёр бунга очик сахнадаги декорациялар: сахнанинг икки четига ўрнатилган чархпалак (шартли равишда уни замон чархпалаги дейиш ўринли), шартлилик билан маишийлик уйғунлигидан юзата келган сарой муҳити ҳамда спектакль бошланишидан 5 – 10 дақиқа олдиндан янтрайдиган мумтоз мусиқа орқали эришади. Мана шундай кайфи-

Иштиёқ

Кичик актёрларнинг катта қадамлари

Самарқанд шаҳар 3-болалар мусиқа ва санъат мактабида кўғирчоқ театри санъати йўналиши ўз фаолиятини бошлаганига ҳали кўп бўлмади. Қисқа вақт мобайнида ўқувчилар томонидан Латиф Махмудовнинг "Дадавой дангаса", ўзбек халқ эртақларидан "Зумрад ва Киммат", рус халқ эртақларидан "Колобок" каби бир қанча асарлар саҳналаштирилиб, томошабинлар эътиборига ҳавола этилди.

Илғор ўқувчилардан: Умида Пирматова, Ҳабибабегим Махмудова, Абдулазиз Раҳматов, Сардорбек Дўстматовлар ёш бўлишлариغا қарамай ҳар бир топширилган ролини маҳорат билан ижро этиб келишмоқда. Қувонардиси, спектакль учун керакли кўғирчоқлар мактаб қошида фаолият олиб бораётган "Кўғирчоқлар устахонаси"да ўқитувчи ва ўқувчилар томонидан ясалади. Мактаб ўқувчиларидан тузилган жамоа таътил чоғида ҳам маҳаллалар,

ёғи оромгоҳлар, МТМларда ўз репертуарларидаги кўғирчоқ томошалари, саҳна асарларини намойиш этишни режалаштирган. Шунингдек, мактаб ижодий жамоаси "Санъат йўналишлари республика танлови"нинг Самарқанд шаҳар ва вилоят босқичидаги иштироки учун фахрли 1-ўринга лойиқ топилиб, республика босқичига йўлланмани қўлга киритди.
Гулнора ХУСЕНОВА, мактаб ўқитувчиси

дилетантларча фикр юритиб, ўз мулоҳазаларига ўраллашиб қолади.

Режиссёр саҳнага бирваракайига уч Бобурни – болакай (Р.Авазов), Йигит (Е.Саъдиев) ҳамда замонлар силсиласида тобланган шоир, шоҳ ва ИН-СОН сифатида ҳар томонлама тақомилга етган ШАХС (Е.Ахмедов) образларини олиб чиқишдан чўчимайди. Баҳром Жалилов эса "саҳнадаги Бобурлар" билан ҳеч чиқишолмайди, айтиши мумкинки, қабул қилолмайди. "Ҳикоячилар (Бобур, Хумоюннинг) бутун аср давомида саҳнада бўлиши томошабинга эриш туюлади (?). Ҳатто бутун кўриниш давомида саҳнада икки Бобурнинг бўлиши билан келишиб бўлмайди". Аввало айтиш жоизки, у барча томошабинлар номидан фикр билдиришдек масъулиятни ўз елкасига олишдан чўчимайди.

Мақолада муаллифнинг соҳадан мутлоқ узоклигини исботловчи, истеҳзога сабаб бўладиган фикрлар"ни истаганча топилади. "Меҳнат картинаси (?)" шоҳ ва шоир қалбидаги зиддиятларни юзага чиқариб, давр воқеалари шоир Бобурдан шоҳ Бобурнинг устун келишига сабаб бўлганини кўрсатади... Романда Хадичабегимнинг тилга куши ҳақида гап боради. Инсценировкада бу куш Зухрабегимники қилиб берилди", – каби спектакль ва унинг бадиийлиги учун аҳамиятли бўлмаган икки-чирлар тилга олинади. "Маълумки, ҳар бир воқеа-ходиса маълум замон ва маконда рўй беради. Замон ва макон муносабатини саҳнада тўғри бера олиш, қаҳрамонлар ҳаракат қилаётган шароитни кўрсатиш уларнинг характер қирраларини очишдаги муҳим омилдир. Инсценировка режиссёри (Баҳодир Йўлдошев) мана шу масалага ўзгача ёндашади. Андижон, Самарқанд, Тошкент, Ҳиндистонда кечадиган воқеаларнинг битта саҳнада берилиши билан мутлоқ келишиб бўлмайди".

Бугунги кунга келиб замонавий театр борган сари анъанавий, реалистик услублардан қочиб, баъзи спектакллар, ҳатто, ҳеч қандай декорацияларсиз, бўм-бўш саҳнада ўйналаётганини, бу эса тўлақонли характерлар яратилишига тўсқ бўлолмаётганини ҳисобга олсак, 80-йилларда ўзбек театри учун ҳали анча бегона бўлган шартлилик унсурларини қўллагани Баҳодир Йўлдошевнинг ўз замонасидан анча олдин юргани орадан 40 йилга яқин вақт ўтиб, ҳаётнинг ўзи исботлаб бермоқда. Мақолага "Хулоса қилиб айтганда, ўзбек драматургиясида яратилаётган инсценировкалар, ҳатто роман даражасига (?) кўтарила олмаётгани", – дея нукта қўйган Б.Жалилов хулосаси инсценировкадан мақсад роман билан беллашиш эмас, унинг мағзини томошабинга тақдим этиш эканини тушуниб етмаганини исботлайди.

У ва аксарият унинг каби мунаққидлар "Бобурнома" ва "Юлдузли тунлар"дек улкан ҳажмдаги асарлар замиридан Бобур ҳаётидаги энг таъсирли ҳамда бир-бири билан узвий боғлиқ воқеалар тизимини саралаб, бир-бирига заргардек улангани, улар истаганидек роман ва саргузаштномадаги воқеаларни бир спектакль тугул, кўп қисмли "Бобур" видеофильмига ҳам

сиғдириб бўлмаганини эътироф этмайдилар.

Кўриниб турибдики, айтилган фикрларнинг кўпчилиги совет мафқураси нуктаи назаридан мушоҳада қилинган, енгил-елли, юзак ва мантиқсиз бўлиб, шунчаки ўзини намоён қилишга бўлган ҳаракат маҳсуллари эканини ҳаётнинг ўзи кўрсатиб турибди. Ўз вақтида керакли баҳосини ололмаган бу спектаклларнинг ярмига тенглаша оладиган саҳна асарларини бугун осмонга олиб чиқиб мақташга, тош босмайдиган спектакллардан зўрама-зўракилик билан "мукамаллик" ясаётганимиз кўнгилга хижиллик солади...

"Юлдузли тунлар"даги Бобур характеридаги кескинлик, иродасининг кучлилиги; худди шу йили саҳналаштирилган "Зебуннисо" спектаклининг бош қаҳрамони – шоира Зебуннисо-даги бир сўзлилик, шиддат, нолаю афгонлар, даврга ва керак бўлса, золим отага ҳам бош эгмаслик, ўз маслағига содиқлик ва вафдорлик, "чархи кажрафтор"га қарши бош кўтаришдан кўрқмаган шоирона руҳият – мана шулар Б.Йўлдошев ва у яратган спектакллардаги бош қаҳрамонларнинг асосий фазилатлари.

Б.Йўлдошев мана шу икки спектакли орқали саҳнада тежамли ва маънодор ҳаракатни, фалокатни биринчи планга олиб чиқади. Аввал саҳналаштирилган спектаклларга хос мажзийлик ва сусткашликдан қочади. Лирика ва шоирона ифодаликдан керагича фойдаланади. Воқеалар ривожини динамик суръатда ўстириб боради ва бетўхтов кучайтирган ҳолда кульминацион нукталарга олиб чиқади. Албатта, бундай талқин ўзини тўлақонли оқлаши учун образларни тақсимлашда ана шундай юксак ҳиссиётларни ўзидан кечира оладиган ва айна пайтда уни керакли нукталарга олиб чиқа оладиган (асло меъёрдан оширмаган ҳолда) актёр ва актрисалар ансамблини жамлаб олиш зарур эди

ва режиссёр бу вазифани аниқ бажарди. Актёр имкониятларини чамалай олиш ва уларни образларга тўғри танлай билиш унинг спектаклларидаги асосий тамойиллардан яна бири сифатида шаклланди ва режиссёр бунга ўз ижодий ҳаёти давомида амал қилиб келди.

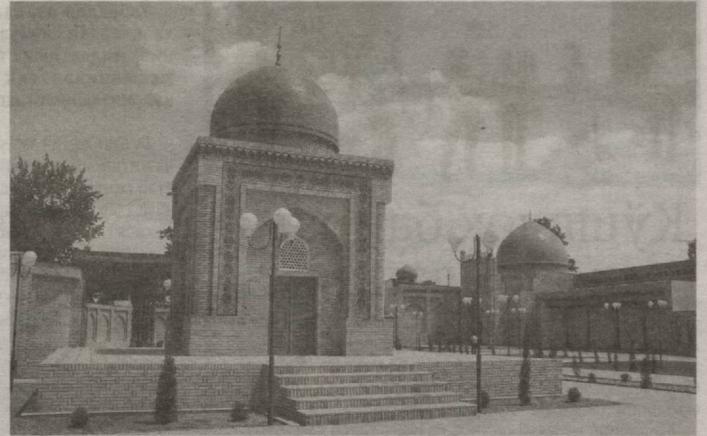
Жўшқинлик, воқеалардаги кескинлик ва шиддатлилик Баҳодир Йўлдошев саҳналаштирган спектаклларнинг барчасига хос. Унинг қаҳрамонлари курашувчан, бедор, беомон ва мурасасиздир. Булар режиссёр саҳналаштирган даярли барча спектаклларда яққол намоён бўлади.

Энг муҳими, ана шу тарихий спектакллар теграсида шунча кўп баҳс ва мунозаралар кечган, қарама-қарши фикр-мулоҳазаларга сабаб бўлган экан, демак, ушбу саҳна асарлари эътибор ва эътирофга лойиқ. Ҳақиқат бахсда тугилади, дейдилар. Орадан шунча йиллар ўтиб, яна шу асарларни соғиниб, уларнинг ижодкори ишларига баҳо бериш учун сўз топилаётгани, демак, бу асарлар томошабин қалбида ва биз – театр назарбегилари илмий изланишлари ва бадиий мушоҳадаларида узоқ яшайди.

Муқаддас АХМАДЖОНОВА,
санъатшунослик фанлари номзоди

Табаррук қадамжолар

Муқаддас зиёратгоҳлар ҳар бир халқнинг тарихи, урф-одат ва диний қарашлари, миллий руҳияти, азалий орзу-умид ҳамда армонларини ўзида мужассам этади. Бинобарин, мамлакатда юз берган урушлар, қонли тўқнашувлар, табиий офатлар, ижтимоий-иқтисодий муаммолар ёҳуд шахсий оилавий мусибатларни бошидан кечираётган даврларда одамлар учун муқаддас зиёратгоҳлар бошпана вазифасини ҳам бажариб келган.

Марғилоннинг муқаддас манзиллари

Қадамжоларни зиёрат қилиш ва шу аснода дин пешволари ҳамда халқ ишончини қозониш ҳар бир даврга ҳукмрон сулоланинг ички ва ташқи сиёсатида муҳим ҳисобланган. Шу боис аксар давлат раҳбарлари масжиди мақбаралар барпо этиш, уларни ўз ҳолича келажак авлодга етказишга жиддий эътибор беришган. Ўзида олис ва яқин ўтмишни акс эттирганили билан аҳамиятини сақлаб келётган муқаддас қадамжолар қаторида Марғилон шаҳри худудида жойлашган Хўжа Маъоз, Шоҳ Мансур, Пур Сиддик, Гўри Аввал, Хўжа Эғиз, Мўйи Муборак, Киргил мазор қабиларни санаб ўтиш мумкин.

Пур Сиддик мазори Марғилоннинг Йўрмадўз маҳалласида жойлашган бўлиб, XVII аср ўрталарида қурилган. Маълумотларга кўра, Бухоро хони Субхонқулихон (1680-1702) даврида Пур Сиддик зиёратгоҳи, шу ном билан аталувчи масжид ва мадраса учун шаҳарнинг Тўқсоба маҳалласидаги дўқонлар, Оқари, Толоқ, Заркент, Варзак, Қақир каби қишлоқлардаги ерлар вақф қилиб берилган экан.

Ушбу мажмуада минора, мақбара, ҳовли, дарвозахонадан ташқари каптархона ҳам бўлганлиги боис маҳаллий аҳоли орасида бу зиёратгоҳ Пури Сиддик, шунингдек, Каптарли мазор деб ҳам аталган. Ҳозирда бу масканга борсангиз, қўллаб каптарларга дуч келасиз. Ривоятларга кўра, бу ерга саҳоба Абу Бакр Сиддикнинг авлодларидан бири, авлиё Пур Сиддик ва унинг Пошшоҳон исми синглиси дафн этилган. Айтишларича, Пур Сиддик хавф-хатардан қочиб, шу ерга беркинганида, каптарлар билан дўстлашиб қолади. Каптарлар Пур Сиддик вафотидан кейин ҳам кетмайди. Улар билан боғлиқ ривоятлар пайгамбаримиз Мухаммад (с.а.в.) ҳамда саҳоба Абу

Бакр Сиддикнинг ёрга яширинганлиги воқеасининг маҳаллийлаштирилган кўриниши бўлса керак. Ўрта Осиёдаги машҳур зиёратгоҳларда каптарлар билан боғлиқ халқона қарашлар бир неча асрлик тарихга эга. Шунданми, ҳар бир зиёратчининг шу каптарларга дон бериши одатга айланган.

Марғилондаги машҳур зиёратгоҳлардан яна бири Хўжа Маъоз мазоридир. Маҳаллий аҳолининг айтишича, у пайгамбаримиз саҳобаларидан бўлган Маъоз ибн Жабалга алоқадор экан. Тарихдан маълумки, Маъоз ибн Жабал Мовароуннаҳрга келмаган, шунга қарамай унинг номи билан боғлиқ зиёратгоҳлар нафақат Фарғона vodiysi, балки Хоразмда ҳам мавжуд. Марғилонда бу мазорни баъзан Хўжа Мағиз, Хаста Маъоз деб ҳам аташади.

Севимли адибимиз Абдулла Қодирий ўзининг "Ўтган кунлар" романида ҳам бу зиёратгоҳни тилга олиб, шундай ёзган: "...Бир неча йиллардан бери яшаб, фавқуллода зўрайиб кетган Хўжа Маъоз мазорининг чакалаги бу қоронғуликка бир манбаа каби эди".

Маҳаллий аҳоли, шунингдек, 1954 йилда ушбу мазорни ўрганган тадқиқотчи И.Ф.Бородина ёзиб қолдирган маълумотларга кўра, Хўжа Маъоз мақбараси XVIII асрнинг биринчи ярмида пишк гўштдан қурилган ва XX аср бошларида таъмирланган.

Табаррук қадамжолар, зиёратгоҳлар халқимиз учун қадри бўлиб билан бирга ўтмишимизнинг маълум қисмини ўзида акс эттирувчи масканлардир. Уларни асраб-авайлаш эса барчамизнинг бурчимиз.

Умидаҳон АХМЕДОВА,
Фарғона вилояти тарихи ва маданияти давлат музейи ходими

Истеъдод

Дунёни забт этиб

Жорий йилнинг 28 – 31 май кунлари Беларусь Республикасининг Могилёв вилоятида “Золотая пчёлка” Халқаро фестивали ўтказилди.

Мазкур тантанали анжуманда илк бор республикамиздаги болалар мусиқа ва санъат мактаблари ўқувчилари ҳам иштирок этиб, ўз иқтидорларини намойиш этишди.

10дан ортиқ давлатлардан 400 нафар иштирокчини қамраб олган мазкур фестивалнинг якуний натижаларига кўра, Фарғона вилоятидаги 29-болалар мусиқа ва санъат мактаби ўқувчиси Интизорхон Абдужабборов ва ҳамда Кува туманидаги 13-БМСМ ўқувчиси Кувончбек Зокиржоновлар 2-ўрин, Абдулазиз Гуломов 3-ўрин, 21-БМСМ ўқувчиси

Дурдонахон Абдуғаниева 3-ўринга муносиб деб топилиб, ташкилотчилар томонидан тақдирландилар.

Бугун ёшларимиз ҳар соҳада фарол эканликларини яна бир бор исботлашди. Ғолиблар орасида мамлакатимиз ўқувчиларининг борлиги эса ҳар бир ватандош қалбда фахр ва ифтихор туйғуларини уйғотиши табиий.

Йил якуни

Шахрисабз шаҳридаги 20-болалар мусиқа ва санъат мактабида 1 июнь – Халқаро болаларни химоя қилиш кунига бағишлаб, “Болаларга беринг дунёни” номли 2020-2021 ўқув йилининг якуний ҳисобот концерт дастури бўлиб ўтди.

Қўшалок байрам нишонланди

Марказ амфитеатрида бўлиб ўтган кечани шаҳар ҳокими Акрам Сулаймонов очиб, байрам билан барчани қутлади ҳамда мактаб ўқувчиси Исомжон Нўмоновга Италияда бўлиб ўтган халқаро танловдаги ғолиблиги учун Гран-при совринини топширди.

Дастурнинг мусиқий қисмида мактаб ижодий жамоаси сара чикшиларини намойиш этган бўлса, дизайнерлик синфи ўқувчилари либослар кўрагаси билан қатнашдилар.

Тантана якунида сўз олган Қашқадарё вилоят маданият бошқармаси таълим муассасаларини мувофиқлаштириш бўлими бошлиғи Шухрат Шодиев барча болаларни байрам билан қутлаб, мактаб битирувчиларининг келгусидаги ўқиш ва ишларига муваффақиятлар тилади.

20-БМСМ жамоаси

Танлов

Китобхонлик – тафаккур сайқали

Самарқанд вилоят кўзи оғирлар кутубхонасида китобхонлар ўртасида “Брайль ёзувида тез ва ифодали ўқувчи китобхон” кўриқ-танловининг вилоят босқичи бўлиб ўтди.

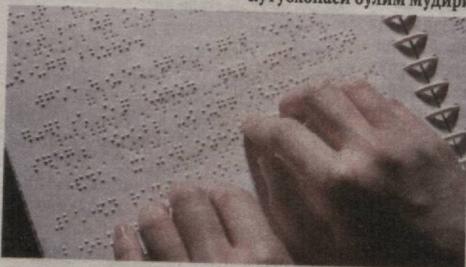
Иштирокчилар учта шарт бўйича беллашдилар. Натижаларга кўра, 1-ўрин Самарқанд вилоят кўзи оғирлар кутубхонаси китобхони Шербек Исомовга, 2-ўрин Каттақўрғон шаҳар вакили Сардор Жамоловга, 3-ўрин Пайарик тумани иштирокчиси Файзуллох Мардиевга насиб этди.

Ғолиблар қимматбаҳо совғалар ва фахрий ёрлиқлар билан тақдирландилар.

Бугунги кундаги шароитлар кўриш имконияти чекланган китобхонлар орасида ҳам ўқиш маданиятини шакллантириб, китобсеварлар сафининг кўпайишига хизмат қилади.

М.ОМОНОВА,

Самарқанд вилоят кўзи оғирлар кутубхонаси бўлим мудири

Қадриятларимиз

Меҳмондўстлик қонимизда бор...

Ўзбеклар азалдан дунёдаги энг меҳмондўст халқлардан саналади. Асрлар давомида шаклланиб, миллатимиз шаънини юксакларга кўтарган меҳмоннавозлик асл инсоний фазилатимиз, қадриятларимиздан биридир.

Бу одат ҳаётий заруратлар билан боғлиқ бўлгани боис барча ижтимоий-иқтисодий босқичлардан ўтиб, ҳозирга қадар етиб келган. Маълум сабаблар билан тарқалиб кетган уруғ-аймоқлар, оилалар бир-бирларини излаб топгач, улар улуг меҳмон сифатида кутиб олинган. Бора-бора меҳмондорчилик халқларнинг удумига айланган. Меҳмонга нафақат уруғдошлар ва қариндошларни, ҳатто бегона кишилар, йўловчиларни ҳам қабул қилганлар. Меҳмонни кутиб олиш учун маҳалла ва қишлоқ жамоалари уйларида махсус хоналар – меҳмонхоналар қурилган. Меҳмондўстлик одати бўйича келганлар шу меҳмонхоналарда қабул қилинган. Агар бундай имконияти бўлмаса, хонадон эгаси уни ўзи яшаб турган уйига, ўтовда яшайдиганлар ўтовга таклиф этишган.

Меҳмон одатда меҳмонхона ёки уйнинг тўрига ўтказилади. Тўкин дастурхон ёзилиб, нон ва чой келтирилади. Кейинроқ таом пиширилиб, қовурдоқ, шўрва тортилади. Меҳмоннинг миниб келган уловига (от, эшак, туя) ҳам пичан-ем берилган. Мезбон иложи борича меҳмонга саховат кўрсатиши шарт бўлган. Меҳмон имкон даражасида кутиб олинмаса, хонадон соҳиби жамоа назаридан қолган.

Баъзида бегона кишилар ҳам вақтинча тунаш учун жой сўраганларида уларга ҳам ҳурмат кўрсатилиб, очик юз билан қарши олинган. Бундай меҳмон кўпинча мўлжаллаган манзилига етолмай, кеч-қоронғида қолган, қор-бўронга уч-

Маънавий-маърифий концерт

“Янги Ўзбекистонда...”

29 май кунини Термиз шаҳридаги санъат саройида “Янги Ўзбекистонда эркин ва фаровон яшайлик!” шиори остида маҳаллалар аҳолиси, ёшлар ва кенг жамоатчилик вакиллари иштирокида маънавий-маърифий концерт дастури бўлиб ўтди.

Тадбирда маҳалла фуқаролари, олий таълим муассасаларининг талабалари, академик лицей ва умумтаълим мактаблари битирувчилари, таниқли санъаткорлар, ҳамкор ташкилотлар ҳамда ОАВ ходимлари иштирок этишди.

Кечада пойтахтдан ташриф буюрган Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Дилафруз Хайитметова, Ўзбекистон давлат драма театри актрисаси Изроҳат Муратова, Темура Раҳмонберганов, Ўзбекистон давлат филармонияси хонандаси Майсара Раҳимова ҳамда вилоят драма театри хонандаси Нозигул Ҳайитова томонидан ижро этилган бадиий чиқишлар тадбир иштирокчиларига хуш кайфият улашди.

У.НОРБОЕВ,

Сурхондарё вилояти маданият бошқармаси бошлиғи ўринбосари

раган, йўлдан адашган бўлиши мумкин. Одатда қишлоққа (маҳаллага) тушган йўловчи тўғри келган уй олдида тўхтаб, эшигини қоққан. Уй соҳиби чиққач, “Меҳмон қабул қиласизми?” деб сўраган. Хонадон соҳиби “Меҳмон атоий Худо, албатта қабул қиламиз” деб у билан кўришгач, уйига таклиф қилган. Шу ўринда Абдулла Қодирнинг “Ўтган кунлар” романидан бир лавҳани эслаб ўтиш ўринли. Отабек қўтидорнинг уйдан қувилгач Марғилон кўчаларида гентираб юрганида, тасодифан уйдан чиқиб қолган Сафар бўзи уни хонадонига таклиф этиб, иззат-икром кўрсатади. Бу ҳам ўша пайтларда мусофир кишиларни меҳмон сифатида кутиб олинганлигига бир далилди.

Агар хонадон соҳибининг узрли сабаби бўлса (азадорлик, оғир бемор кишиси бўлса ва шу қабилар), ўз узрини айтиб, “Бошқа хонадондан илтимос қилинг” қабилда жавоб берилган. Келган меҳмондан мазкур хонадон соҳиблари олдинлари ёмонлик кўрган бўлсалар ҳам, барибир меҳмондорчилик улумларига риоя қилинган.

Ўзбек меҳмондорчилик таомилларидан яна бири – меҳмон кимнинг хонадонига келишидан қатъи назар, уни бориб кўришга ошиққанлар. Чунки меҳмон айна вақтда қишлоқ ёки маҳалланинг ҳам меҳмони ҳисобланган. Уни бориб кўришни ўзларига шараф деб билганлар. Меҳмонни навбати билан бошқа хонадон соҳиблари ҳам уйларида таклиф этиш одат бўлган. Улуг меҳмон оёғи остига поёндоз тўшаб, баъзан кўй сўйиб, кутиб олинган. Зиёфатга қўшнилар, маҳалладошлар ёки қишлоқ оқсоқоллари, ҳурматли кишилари таклиф қилинган.

Ўзбек халқининг меҳмондорчилик таомиллари авлоддан авлодга ўтиб, ҳозиргача сақланиб келинмоқда. Юртимизда меҳмонхоналар сони ҳам йилдан йилга кўпайиб, уларга хизмат кўрсатиш сифати ҳам тақомиллашиб бормоқда.

УМИДАХОН АҲМЕДОВА,
музей ходими

МАДАНИЯТ ОБУЧА ИНДЕКСИ: 285

МУАССИС:
“Dildosh media” МЧЖ,
ҳамкор:
Ўзбекистон
Республикаси
Маданият вазирлиги

Бош муҳаррир
Дилбаҳор Худойбердиева
Таҳририят манзили:
100029, Тошкент шаҳри, Тарас
Шевченко кўчаси, 1.
Тел.: Факс: (371)-256-04-54

Газета ҳафтанинг пайшанба кунини чоп этилади.

Газета Ўзбекистон
Матбуот ва ахборот
агентлиги томонидан
10.04.2018 й. 0803 рақами
билан давлат
рўйхатидан ўтказилган.

Таҳририятга келган кўлэмалар қайтарилмайди ва ёзма жавоб берилмайди. Мақолада келтирилган факт ва асосларга муаллиф жавобгар, унинг фикри таҳририят фикридан фарқланиши мумкин. “Маданият” материалларидан фойдаланилганда манба кўрсатилиши шарт.

Нашр учун масъул: Ш.Исроилова
Навбатчи муҳаррир: С.Рихсиева
Навбатчи: Н. Содиқова
Адади - 8073 Буюртма - Г - 617
Сотувда келишилган нархда
Қоғоз бичими А-3, Ҳажми 2 босма табоқ

Газета “Шарқ” нашриёт-
матбаа акциядорлик компа-
нияси босмахонасида
чоп этилди.
Қорхона манзили:
Тошкент шаҳри,
Буёқ Турон кўчаси, 41.
Босмахонага топшириш
вақти - 23.30
Топширилди - 23.00
1 2 3 4 5 6